מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר כולן נעשין עדים [ב] ואין עד [א]נעשה דיין אפילו תימא רבי עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא בדיני נפשות דרחמנא אמר [1]ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דחזיוהו דקטל נפשא לא מצו חזו ליה זכותא אבל הכא אפילו ר' עקיבא מודה: **מתני'** [2]כל השופרות כשרים חוץ משל פרה. הא לא קתני נמי [ג]שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי דכתיב [3]בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב [4]ותיטב להּ' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר ורבנן כדרב מתנה דאמר רב מתנה מאי שור פר שהוא גדול כפר עולא אמר היינו טעמא דרבנן כדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי [ג]שאין קטיגור נעשה סניגור ולא והא איכא דם פר הואיל ואשתני אשתני והא איכא ארון וכפורת וכרוב חוטא בל יקריב קאמרינן והא איכא כף ומחתה חוטא בל יתנאה קא אמרינן והא איכא בגדי זהב מבחוץ מבפנים קא אמרינן שופר נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דאין קטיגור נעשה סניגור ועוד מפני שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקא אמרת אין קטיגור נעשה סניגור הני מילי מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן אביי אמר היינו טעמייהו דרבנן שופר אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות והא דפרה כיון דקאי גילדי מיתחזי כשנים ושלשה שופרות והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דשופר אחד אמר רחמנא [ה]ולא שנים ושלשה שופרות ועוד מפני שהוא קרן ורבי יוסי אמר לך דקאמרת שופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות כיון דמחברי אהדדי חד הוא ודקאמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא דתניא אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא ואמר ר"ע כשהלכתי לגליא היו קורין לנדה גלמודה [ז]מאי גלמודה דא מבעלה ואמר ר"ע כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי [5]מאה קשיטה דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי לכרכי הים [ט]היו קורין למכירה כירה למאי נפקא מינה לפרושי [6]אשר כריתי לי אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשרייא היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול שבוי לכלה נינפי מאי קרא [7]יפה נוף משוש כל הארץ ולתרנגול שבוי אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא ריב"ל מאי קרא [8]מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי שת בטוחות חכמה אלו כליות או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול לוי איקלע להההוא אתרא אתא גברא לקמיה אמר ליה קבעו

מקצתן נעשין עדים. ויעידו בפני מכריזיהם דגבי דיני נפשות עדות בעינן דכתיב (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת לא יומת וגו': **ומקצתן נעשין דיינים.** מבעל המעידים לא יצאו וידונו עמהם דהרואי להעיד אית ליה לרבי טרפון נעשה דיין מבעל עד עלמו לית ליה לנעשה דיין. וגבי עדות החדש גופה נמי לא מכשרינן במתני' להיות העדים נעשים דיינים דאם כן למה לי יושיבו מכריזיהם יעידו בפני יחיד ואחר כך יצאו הם עמו ויקדשו והכי ממרינן ליה בפרק שני דכתובות (דף כא.): **כולן עדים הם.** לאוסיף להעיד: **והצילו העדה.** יהפכו בזכותו: **מתני' כל השופרות.** בין של מיל בין של יעל: **שהוא קרן.** לימוד קרוי שופר וגבי יוה"כ שופר כתיב (ויקרא כה) והעבירת שופר תרועה ובפרק בתרא (דף לד.) גמרינן ר"ה מיובל: **נקרן היוצא.** ויובל ליכלל הוא כדמפרש בגמ': **גבי' אקרו קרן ואקרו שופר.** לאקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב בתמן תורה (שמות יט) במשוך היובל וגו' וכתיב [שם] ויהי קול השופר (ו) : **וקרני ראם קרניו.** של נכור שורו קרן מאכתן לאקרי: **ותיטב להּ'.** תפלתי משופר ובשור קרן משמעי קרא: **שור שהוא (ג)פר.** ביום שנקרא שור היה גדול כפר זהו שור של מעשה ברא"ש שביום שנברא נברא בקומתו) ושור בן יומו קרוי שור (ז) שנאמר (ויקרא כב) שור או כשב או עז ופר אינו נקרא עד בן שלש: **אין קטיגור.** זהב הטעון. ושופר של פרה נמי קטיגור דטעון הוא: **הואיל ואישתני.** להיות דם ואין מרצין הפר ניכר: **חוטא בל יקריב.** המלא לא יקריבנו הלוט שהוא חוטא הוא: **חוטא בל יתנאה.** להתקשט הוא בקרבנו הלוט: **כיון דלזכרון קא אתי כלפנים דמי.** שופר נמי מע"ג לילית היה משום חוטא בל יקריב ולית היה משום חוטא בל יתנאה כיון דלזכרון קא אתי כבגדי כהן גדול שלפנים דמי: **גילדי גילדי.** בכל שנה ושנה ניכרת מוספתו והוא כמין גלד מוסיף על גלד רמשון מתכליתו של רמשון תחילת השני: **גמולה.** זה שנגמל מאמו ואינו יונק עוד: **מוכדלת: טוחות.** לשון חלוקות (ט) : **שכוי.** לשון רמיה כמו ויסקף (בראשית יט) ומתרגמינן ומיסתכי: קבען

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מקצתן כו' קרן של שופר וכו' קול השופר וכו' ותמ"ל מה"ל קרן אשכחן דאקרי דכתיב וקרני לאם קרניו של כסוי שורו הס"ל: (ב) ד"ה אור שהוא כפר ביום כו' או עז כי יולד ופר אינו נקרא:

גליון הש"ס

גמ' שפיר קאמ' ר"י. כעין זה בפסחים דף כח ע"ב: שם ולא שנים ושלשה שופרות'. עי' סוטה דף יז ע"ב תד"ה כתנה על שני:

רבינו חננאל

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון, ר' עקיבא אומר כולן עדים הן ואין עד נעשה דיין. ודתינן כי אמר ר' עקיבא בדיני נפשות אבל בעניין ראש חודש אפי' ר' עקיבא מודה. ירושלמי: ר' הונא הוה חכים שהדי לבר נש, אזל בעי מידון קומהי וכפר ביה כול'. ואסיקנא ושרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא ואזיל ואסהיד עלוי קומי ב"ד חורון. קידשוהו קודם לזמנו או לאחר עיבורו יום אחד, יכול יהא מקודש, ת"ל תקראו אותם אלה הם מועדי. כלומר אם תקראו אותם בזמנן הן מועדי, ואם לאו אין [אלה] מועדי. קודם לזמנו יום כ"ט לחודש, לאחר עיבורו יום ל"ב. **ביומי דר'** ברכיה אישתתקן, אמר לון שמעתין דאתקדש ירחא, וארכנון ברישיהון וקבלון. **מתני'. כל השופרות כשירין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן.** ואמרינן שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן כו'. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היובלין ואיקרו קרן, של פרה קרן איקרי שופר לא איקרי כו'. **מאי שור פר שהוא מפר.** כלומר, שור הנולד מפר שהוא חזק אמין בכוחו, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשוורים, ולא משור זקן שכבר כחש כחו. **קטיגור מלשין רכיל.** פירוש סניגור מליץ יושר. **פי' חוטא בל יתנאה, אדם** שחטא לא יתגאה בכלי זהב וישמ[ש] לפני ולפנים. קרן של פרה כיון דהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה מרמן, והתורה אמרה שופר אחד לא שנים ושלשה שופרות. **כתיב** והיה במשוך בקרן היובל, ופירש ר' יוסי בתחום קן נשרייא קורין] לכלה, נינפי. והוא לשון יווני. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול.

תורה אור השלם

1. וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
במדבר לה כד

2. וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר יֵרִיעוּ כָל הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ:
יהושע ו ה

3. בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנַי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגֵּח יַחְדָּו אַפְסֵי אֶרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה:
דברים לג יז

4. וְתֵיטֶב לְיֵי מִשּׁוֹר פָּר מַקְרַן מַפְרִיס:
תהלים סט לב

5. וַיְקַן אֶת חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה:
בראשית לג יט

6. אֲבִי הִשְׁבִּיעֵנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה:
בראשית נ ה

7. יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב:
תהלים מח ג

8. מִי שָׁת בַּטְּחוֹת חָכְמָה אוֹ מִי נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה:
איוב לח לו

מוסף רש"י

ואין עד נעשה דיין. כמעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין בתותו דבר וגם אם רצה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין בחמיש בפניו, ונראה בעיני דגזירת הכתוב הוא, דכתיב ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר, לפני ה' לפני הדיינים, משמועינן קרא דלריך להעיד שנים לפני הדיינין, אבל העדים אינן מחוין ויוצאין ודנין (רשב"ם ב"ב קיד.). **שאין קטיגור נעשה סניגור.** קטיגור שונא, סניגור אוהב מלך יוסר (חגיגה יג:). **גמולה.** בהולה, כמו (בראשית כא) ויגמל (סוטה מב.).

רבינו חננאל (המשך)

בקרן האיל, לפיכך אמר מאי משמע דהאי [אבל] [יובל] דכתיב בהאי קרא איל הוא, שכן בערבייא קורין לאיל יובלא. **מאה קשיטה,** מאה מעה. שכן באפריקא קורין [למעה קשיטא. כלה, נינפי. שכן

ז א מיי' פ"ה מהלכות עדות הלכה ח וה"ה סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ה:

ח ב סמג עשין מב טוש"ע ח"מ סי' תקפו ס"ק: